

Sarcoptes-skabb hos häst i Sverige

DAN CHRISTENSSON, ELSIE LINDSTEDT, MARTIN WIERUP

Statens veterinärmedicinska anstalt, 750 07 Uppsala.

JAN AROSENIUS, Sveriges Lantbruksuniversitet, vet.med.fakulteten, inst. för Medicin I, 750 07 Uppsala.

Infektion med *Sarcoptes scabiei* hos häst förekom senast i Sverige 1957. Denna sjukdom är upptagen i epizootilagen, SFS 1980: 371, VFK 2 och sålunda anmälningspliktig av envar veterinär.

I juni 1983 inkom till Med.klin vid Veterinärhögskolan, SLU, en häst, vilken var mycket kraftigt infekterad med *S. scabiei*.

Anamnes

Hästen var ett 2-årigt sto, varmblodig travare. Härremmen hade ej haft normal glans på 6-7 månader utan blivit alltmer mjällig och krustös. I cirka 1 månad före ankomsten till kliniken hade hästen setts klia sig mot stolpar m m samt skrapat irriterat på golvet. Hästen hade också blivit svårare att hantera. Aptit och törst hade varit normala. I samband med intensiv träning hade uppstått lättare indigestiva problem.

Från december 1982 till februari 1983 samt i april har hästen varit på träningscamp vid travbana i D-län. Dessemellan var hästen på träningscamp i U-län och de senaste tre veckorna före ankomsten till kliniken hade hästen vistats hos ägaren i U-län. Flera personer, vilka varit i kontakt med hästen under de senaste månaderna, hade fått röda, intensivt kliande utslag. Under förvintern 1982 hade hästen setts tillsammans med en skabbig räva.

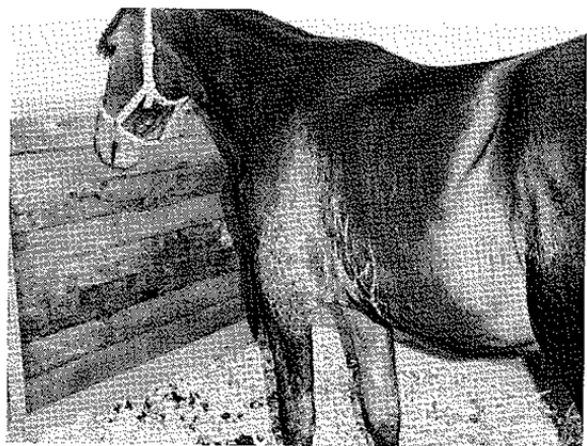
Sedan mars månad uppges hästen blivit behandlad med Alugan sex-sju gånger, Ectimar tre gånger för hudlidandet samt med penicillin under tio dagar för en lymfangit i bakbenen.

Klinisk undersökning

Vid ankomsten till Med.klin. SLU, hade 0,5-1 cm tjocka krustor över hals, bog, bringa, rygg, länd, sidor samt ned på benen (se Figur). På buk och huvud var de krustösa beläggningarna tunnare. Hästen ville ogärna röra sig. Den visade ett nervöst och något aggressivt beteende.

Parasitologisk undersökning

I krustorna påvisades massförekomst av *Sarcoptes scabiei*. De krustösa beläggningarna bestod till cirka $\frac{2}{3}$ av avstötta hudflagor, resten utgjordes av skabbägg samt döda och levande skabbdjur.

Figur. Krustösa beläggningar orsakade av infektion med *Sarcoptes scabiei*.

Epidemiologisk utredning

I stallet hos tränaren i U-län fanns ett 20-tal hästar. De hästar som varit uppstallade i boxarna bredvid skabbenhästen, den häst som sedan stallats upp i samma box och hästar som använt samma seltyg eller rykt-don, ägnades speciell uppmärksamhet. Klåda eller hudförändringar tydande på skabb hade ej iakttagits hos någon häst, och sågs ej heller vid besiktningstillfället. Skrapprov togs från de hästar vilka haft närmast kontakt med skabbenhästen. Vid en senare parasitologisk undersökning påvisades inga skabbdjur i något av dessa prov. Klåda i avtagande noterades på armarna hos en person, vilken ofta skött skabbenhästen.

Hos de tre hästarna i ägarens eget stall, där skabbenhästen stått de senaste tre veckorna före ankomsten till kliniken, påvisades på samma sätt inte heller någon skabbinfektion. Ägaren och hans son hade både haft mycket kraftigt klåda på armarna med riklig förekomst av röda papler. Likaså hade familjens båda hundar haft kraftig klåda. Såväl människor som djur hade behandlats med framgång med medel mot skabb (Tenutex respektive Alugan).

På travbanan i D-län undersökte banveternären de hästar i det stall där den skabbinfekterade hästen stått. Inga tecken på hudsjukdom eller klåda iaktogs hos något djur. Samma träningssele och rykt-don hade även där använts till flera hästar i detta stall. Cirka 20 hästar hade där haft direkt kontakt med skabbenhästen och indirekt ett 100-tal.

Något ytterligare fall av verifierad eller ens misstänkt *Sarcoptes* skabb påvisades således ej vid utredningstillfället.

Ytterligare fem månader senare hade inget fall misstänkts vare sig på detta primärgårdar eller någon annanstans i Sverige.

Behandling

Hästen sköljdes först med Asuntol 0,1 procent lösning 2 ggr med 1 veckas mellanrum. Därefter behandlades hästen med Ivermectin (Ivomec, horse formula) 2 µg per kg kroppsvikt i.m. 1 gång samt utvärtes behandling med Pecudin 0,1 procent lösning 3 ggr med 1 veckas mellanrum. Pecudinbehandlingen föregicks var gång av en grundlig rengöring och blötläggning av djuret med Lactacyd.

Resultat

Sköljningarna med Asuntol gav ingen påtaglig reduktion av mängden påvisade levande skabbdjur.

Ivomec- och Pecudin-behandlingen eliminerade redan två dagar efter första behandlingen helt förekomsten av påvisbara levande skabbdjur. Vid upprepade undersökningstillfällen därefter, det sista tre månader efter senaste behandlingen, påvisades heller aldrig något skabbdjur. De krustösa beläggningarna föll successivt av och hästen var efter det sista behandlingstillfället helt fri från krustor. Hårremmen var då normal.

Diskussion

Sarcoptes-skabb har påvisats för första gången på 26 år i Sverige. Denna infektion hos häst anses kunna orsaka så omfattande besvär att den har medtagits i epizootilagen. Infektion med denna skabbart hos häst utmärks av stark klåda, tjocka krustor vilka övergår i hårlöshet, kraftig hudförtjockning samt sprucken hud, ofta med sekundärinfektion. Sjukdomen anses mycket kontagiös (6).

I det här funna fallet var sjukdomsbilden inte helt i överensstämmelse med tidigare kända fall ty under de kraftiga krustorna var huden pälsbeklädd och ej förtjockad. Någon smittspridning hade ej heller kunnat påvisas, trots att hästen sannolikt varit infekterad i flera månader innan diagnosen *Sarcoptes scabiei* först ställdes. Under denna tid hade hästen haft ett flertal direkta och indirekta kontakter med andra hästar.

Med hänsyn till dessa avvikande fynd jämfördes denna *Sarcoptes*skabbinfektion inte med den i epizootilagen och annorstädes beskrivna (6) "klassiska *Sarcoptes*-skabbinfektionen hos häst". Åtgärder åberopande epizootilagen kom därför ej heller att tillämpas.

I landet förekommer *Sarcoptes*-skabb hos räv, vilken ofta också sprids över till hund. Räv/hundskabben har också ibland förts över till människa, s.k. skenskabb, vilken vanligen antages spontanläka. En viss osäkerhet råder dock om skabbinfektion alltid spontanläker hos främmande värd-djur (5). Man kan därför inte utesluta att i detta fall det rört sig om en överföring av *Sarcoptes*-skabb från räv. Hästen hade också setts till-

sammans med en synbarligen skabbsmittad räv. Vilka ytterligare faktorer som i detta fall då inverkat för att smittan blev manifesterad är obekant.

Den dåliga effekten av Alugan liksom av Asuntol kan ha berott av de tjocka krustorna, vilka effektivt kan ha hindrat bekämpningsmedlens kontakt med underliggande skabbdjur och ägg. Hästen måste först tvättas med blötlägningsmedel och krustor avlägsnas manuellt i så stor omfattning som möjligt. Alugan är ett medel med dokumenterad effekt mot *Sarcoptes*-skabb. Substansen är dock ej rekommenderad att användas på djur inom animalieproduktionen på grund av att den upplagras länge i fett (2). Asuntol är en kolinesterashämmare med väl dokumenterad effekt mot *Sarcoptes*-skabb (3), samma sak gäller *Pencicidin* (4). *Ivomec* är ett ännu ej registrerat preparat med effekt mot såväl helminther som en del arthropoder, t ex *S. scabiei* (1).

Summary

Sarcoptic mange, *Sarcoptes scabiei*, was found in a horse for the first time for 26 years in Sweden. Almost all skin surface was covered with thick crusts, but skin and

hair beneath were not affected. No secondary infections in other horses were found despite that both direct and indirect contact with other horses had occurred possibly for about half-a-year. Neither was an other case found during an observation period of four more months.

This non typical sarcoptic mange was not classified as an enzootic disease to be restricted by Swedish law.

The infection may have derived from the sarcoptic mange among foxes, which is common in the area. The horse was successfully treated with a combination of Ivermectin and Phomix.

Referenser

1. Bello, T. R. & Norfleet, C. M. J. equine vet.sci. 1981, 1, 14-17.
2. Fass vet. 1983, 78.
3. Liebisch, A. Flasshoff, F. G., Ahlert, G., Lindfeld, A. & Wiechel, D. Vet.med.Nachr. 1978, 63-76.
4. Liebisch, A., Meermann, A., Flasshoff, F. G. & Runge, C. Dt. tierärztl.Wschr. 1979, 86, 457-512.
5. Orkin, M., Maiboch, H. I., Parish, L. C. & Schwartzman, R. M. Scabies and Pedicularis. Lippincott Co. Philadelphia, 1972.
6. Soulsby, E. J. L. Helminths, Arthropods and Protozoa of Domesticated Animals, London, 1982.